

MORGONBRIS

N:r 5. Arbeterskornas tidning. — Utgiven av Kvinnornas Fäckförbund. Okt. 1908.

Vår kongress.

Det är nu två månader sedan arbetarklassens kvinnor genom sina representanter voro samlade för rådslag om vilka vägar de böra gå och vilka reformer de måste arbeta för, för att på bästa sätt få det svårlösta problemet, den s. k. sociala frågan, i hela sin vidd löst.

I ett föregående nummer av Morgonbris lämnade vi en kort översikt av det arbete som förestod denna kongress, och av referaten i partipressen känna vi alla till de olika beslut och uttalanden som gjordes.

Nu skola vi helt hastigt se till huru denna »vår riksdag» fyllde sitt värv.

I fem dagar voro vi samman i ett strävsamt arbete för att behandla motionerna och giva klara, förnuftiga och reella svar på de stora frågor som lämnats till kongressen.

Den viktigaste och för kongressen mest svårlösta frågan var förslagen om *organisationsformen*.

Att ännu en gång klargöra skälen varför många av oss ville ha alla våra kvinnoklubbar samlade i ett förbund, för en rent praktisk administrativ verksamhet, är onödigt.

Rädslan och farhågan hos en del ledande manliga partivänner för en »kvinnosaksrörelse» inom partiet, är mer än lovligt malplacerad. Vårt parti bör väl ha den utsikten att få vara befriad från en sådan företeelse, då det ju alltid arbetat för kvinnornas frigörelse och just därför har

att räkna på vårt verksamma stöd och arbete när vi äntligen »börja vakna».

Kongressen tog likväl hänsyn till principen om en enhetlig arbetarrörelse och gjorde inöjet uttalande för varken förbund eller distrikt, utan beslöt att vi skola arbeta som hitintills.

Det är naturligt mest tacksamt och lyckligast för den styrelse kongressen valde att så blev, och nu ha vi alla den uppgiften att fylla, att söka få allt flera arbetarekvinnor förstående för socialismen och anslutna till vår arbetarrörelse.

En egen tidning var ett allmänt önskemål hos klubbarna och finnes alla utsikter att från och med den 1 jan. Morgonbris blir detta vårt gemensamma band. Kongressen uppdrog även linjer för en blivande tidnings redigering och arbetssätt.

En annan fråga som inleddes med ett präktigt föredrag och fick en lång men saklig och belysande debatt, var den ömtåliga motionen i »sexuell hygien». Uttalandet i frågan, som utarbetats av en därtill vald kommitté, (bland dem motionären), antogs av kongressen i dess sista plenum, och trötthet hos oss alla samt forcering av arbetet, var väl orsaken till, att den reservation som lämnades mot uttalandet, fick komma fram utan debatt. Diskussionen i frågan var ganska likartad, och meningarna bröto sig ej nämnvärt, varför vi finna reservationen utan skäl.

De övriga frågorna fingo, de allra flesta, en sakrik inledning av därtill vidtalade föredragshållare, goda diskussioner och klara uttalanden.

Vi nämna exempelvis »skol- och upplysningsfrågor, nykterhets-, rösträtts-, militär-, lag- och rättsfrågor, livsmedelstullarna, barnarbetet inom industrin, religionsfrågan», och i övrigt hela kongressens arbete var för oss alla lärorikt och gediget.

Det bör vara av intresse för många

MJÖLKSURRAN av RUTH MILLIS

att genom protokollen taga del av kongressen och genom dem komma till visshet om, att de arbetande kvinnorna energiskt söka skola och fostra sig till att nå sitt medborgerliga förtroende och därefter använda det i socialdemokratins strävanden.

De gäster kongressen hade glädjen att finna närvarande vid hela sitt arbete, voro främst dem vårt norska broderparti sânt, fru Martha Tynnäs och frkn Helga Thorssen samt fru Camilla Nielsen från Köpenhamn, som var ombud för de socialdemokratiska kvinnorna där. De voro oändligt nöjda med kongressen, och sade upprepade gånger att de av densamma haft den största nytta och behållning, därför att den för dem varit så lärorik.

Från Finlands kvinnor anlände två hälsningstelegram och sände kongressen dem en hjärtlig telegrafisk hälsning. Även från Danmark mottog kongressen telegrafisk hälsning från Kv. herrskräddarnes fackf. samt från fru Andrea Brochman.

Partistyrelsen och Landssekreteriatet voro även representerade, vilket ju bevisar att kvinnorna vilja arbeta i bästa samförstånd med de ledande styrelserna inom partiet. Vi veta också att deras ombud fingo de bästa intryck med från vårt arbete.

När vi läsa protokollen och komma ihåg kongressveckan ha vi ännu alla samma känsla som när vi skildes, att vi fullgjort våra mandat och arbetat redligt och ansvarsfullt, att vi fattat klara och förståndiga beslut som vi kunna arbeta efter med entusiasm, och vilka skola giva de bästa resultat för hela arbetarrörelsen.

Därtill veta vi att kongressen började en samverkan med arbetarekvinnorna i våra grannland, och att vi därigenom bidrogo till att stärka samarbetet mellan våra partier i sin helhet i dessa länder.

Vi sända med denna »återblick» ett hjärtligt tack till samtliga ombud och till de inbjudna gästerna, för ett gott kamratskap och arbete, och en hälsning till dem alla och klubbarna över hela landet att så långt det är möjligt söka realisera kongressens beslut, framför allt att verksamt hjälpa till med agitations- och upplysningsarbetet för socialdemokratiens stora sak bland våra kvinnor.

R. G.

Morgonbris julnummer utkommer i början av dec. månad. Pris 10 öre. Återförsäljare 8 öre.

Rekvisioner sändas till fru Anna Sterky, Barnhusgatan 16, 1 tr., Partistyrelsens. exp, Stockholm.

Redovisning för tidningen under samma adress.

Särskild skyddslagstiftning för kvinnor.

Många av de kvinnor, som togo del i det motstånd, som förliden vinter restes mot lagförslaget om förbud för kvinnor att göra nattarbete, torde hava i friskt minne, huru förslaget anhängare skriftligen och muntligen gjorde den åsikten gällande, att de svenska kvinnornas motstånd berodde på deras stora okunnighet om skyddslagstiftningens väsende och anda och att i de länder, där kvinnorna voro vida mera »skyddade», olägenheterna därav voro få eller inga. En av talarne vid det stora mötet, å Folkets Hus omnämnde särskilt belåtenheten med vissa skyddslagar för kvinnor bland »Englands intelligenta kvinnor». Redan då torde det för mängden varit bekant — särskilt genom ett av mrs Palme Dutts föredrag, vari skildrades, hur engelska arbeterskor i många fall drivits från ett bättre till ett sämre genom de särskilda skyddslagarna — att även »Englands intelligenta kvinnor», många av dem funno välsignelsen tveklaktig.

Nu har vid innevarande parlament av John Burns väckts förslag om förbud för gifta kvinnor att göra fabriksarbete, och missnöjet har tagit sig många och starka uttryck. Det mest anmärkningsvärda draget i en valstrid i York-shire, då regeringspartiets kandidat föll igenom, var de gifta kvinnornas livliga deltagande i valkampanjen. Det var lagförslaget, »som icke gav någon annan utsikt än fattighuset för dem, vilkas män underlåta att försörja dem», vilket verkade som en stimulus på kvinnorna, en maning att, i enlighet med den taktik, som suffragisterna nu följa, söka motarbeta en regering, som alltjämt söker undanhålla kvinnorna medlet, rösträtten, varigenom de få inflytande på de lagar, de måste lyda. Vidare har på ett årsmöte av »Freedom of Labour Defence» protester uttalats mot restriktioner, som endast drabba en kategori av arbetare, och kvinnornas behov av rösträtt framhållits.

(Dagny.)

Den andra.

Det är en allmän egenskap i den mänskliga karaktären att avvältra skulden för alla felaktiga och mindre vackra handlingar på den andra parten. När två råkar i strid, vem är den skyldige? Den andre. När ett äktenskap är olyckligt, på vilken sida ligger felet? På den andra. När den ena staten förklarar den andra krig, vem var anledningen? Den andra. När pojkar slåss med snöbollar och en alltför hård klump råkar ett alltför mjukt huvud eller en fönsterruta — vem var skadegöraren? Någon av de andra. Helt enkelt! Den andre.

Så är det i stort som smått, det kära jag är ofelbart. Jag är en ängel. Jag är städse oskyldig. Jag vill det bästa. Men: de andra, de kanaljerna!

Vem förmår förneka, det vi här uttalat en rätt allmän böjelse för att rentvätta sig själv och nedsvärta andra, eller tänka vi efter det detta är källan till mycket ont. Och hade vi litet mera självkänedom, uppriktighet och mod att tillstå begångna fel — skulle detta icke verka fördelaktigt på många förhållanden, avlägsna den giftiga gadd från vilken så mängden strid uppstår? Skulle icke särdeles arbetarerörelsen vara mycket gagnad därigenom om åtminstone den egna belysningen höll jämna steg med den — ofta visserligen berättigade — kritik och anklagelser varmed »den andre» så ymnigt beskylls?

Vi vilja härmed anföra ett kapitel i denna fråga.

Om arbetareklassen för närvarande ej besitter det inflytande, den makt, den bör ha; om den måste se sin rätt besviken, som den gjort anspråk på; om striden ofta är resultatlös eller ej medför vad man åsyftat, så ligger skulden till nio tiondelar hos de likgiltiges underlåtenhetssynder, deras dumhet eller tröghet i att söka hjälpen genom egen verksamhet. Endera vänta de överhuvud taget ingen förbättring i förhållandena, dröna bort sin tid i maklig ro, i ett liv utan ändamål och innehåll, eller också överlämna de sig åt förhoppningen: de andra skola göra't. »De andra», det är i dessa fall de, vilka med insats av alla krafter strävar efter förbättring i sina arbetsförhållanden och vilka veta att den tid är förbi då det regnade manna från himmelen, som veta att utan plikt-trohet och uppofterande arbete vinnes ingenting. Men de andra tillfredsställa sig därmed att det går ändå, resultat uppnås ju i alla fall, mer eller mindre. »Organisationen gör det ju, vad skall man med oss att göra? Vi andra äro överflödiga.»

Nej, ni »andra!» Det går inte så! Det går ej utan eder, som det skulle och borde gå om i vore mera insiktsfulla. En käpp bryter man, också två, tre o. s. v. Men en hel knippa bryter man icke, och ju flera det tillkommer desto omöjligare blir det; för varje enhet som tillkommer ökas motståndskraften. Detta är exemplet på makt, som envar bör överväga som ej rätt fattat organisationen eller tror att den gör allt, utan de andra.

Detta har oräkneliga gånger blivit sagt. Alla de hava sagt det som dragit landet runt för att väcka den sista so-vande arbetaren, att han bör organisera sig, lära honom känna vilken tyngd han är mäktig kasta i tidens vågskål.

Det är en stad, en by, en arbetsplats — tyvärr finnes det många! — det har kommit en agitator dit som vänt sig till sina kolleger, sina klassbröder, talat till dem med känsla och samvete. Han har talat om den rätt som fattas, om plikter, vi äro skyldiga oss själva, vår familj, det allmänna och hur makten genom enighet kan uppnås. Kollegan,

klasskamraten har hört det och säger: »Ja, vad du sagt är mycket riktigt, på annat sätt kunna vi ej förbättra vårt läge. Jag själv är nog med därom. Men de andra! Ack, de andra! Det är ett likgiltigt sällskap, du kan ej skaffa dig ett begrepp därom. Ser du, min vän, med dessa människor kommer man ingen vart. I vår stad, — eller i vår by — eller på vår verkstad, är det rakt omöjligt. Du har ingenting för din möda. De andra äro ännu för dumma, för slöa!»

Agitatorn skakar huvudet och tänker: »Ett mörkt område!» Han har gått till ännu en kollega och framställt saken. Denne har också nickat mycket samtyckande: »Jag är av samma mening, om vi voro eniga, kunna vi göra mycket, men — de andra! Dem begriper jag inte!»

Agitatorn har småsmilande tänkt: »Två gör blott ett par». Han har så gått till den tredje, fjärde, femte kollegan, alla ha givit honom rätt. »Ja om blott alla voro så kloka som jag, skulle det nog gå. Men — de andra!»

»Hm», har agitatorn tänkt, »mina kolleger ha blott ej lärt sig räkna. Lära de det, skola de snart få ett begrepp om sin makt». Han har kallat till ett möte och i ett tal påpekat det dåraktiga i deras räkne- och talesätt. Då ha kollegerna blivit helt förvånade, de hade ju alla samma önskan, några »andra» funnes ej. Så ha de bildat en förening och efter ett halvt år ha de en praktisk erfarenhet av att enighet ger styrka.

Därför säga vi detsamma städse åter och åter, och slutligen skola vi övertyga de »andra», att det icke finnes några andra. Att de själva äro de andra, som så hindrande i vägen för sitt eget, för vårt framskridande. Gören blott en klar blick över de olycksaliga följderna av er försumlighet, erinren er organisationens egenskaper, tänk över den fast beslutna viljans makt, se frukterna av enighet på alla områden! Pröva de bevekelsegrunder som hittills hållit er från organisationen — och om ni äro ärliga, måste ni inse, det legenden om de »andra» blott är ett tomt talesätt.

Varför togo ni ej exempel från andra, som genom en kraftig organisation tillkämpat sig och många av eder bättre levnadsbetingelser. Människan bör väl icke taga det mindre värde, utan tvärtom det bästa som mönster!

Eller är det bättre, att med slö likgiltighet leva sitt liv utan intresse för eget och andras väl? Ingen torde med gott samvete kunna bejaka denna fråga.

En början måste göras. Hade i den stora världsrymden icke en atom först satt sig i rörelse, för att mer och mer draga med sig andra, då hade ej heller vår jord, ej solen, ej stjärnorna existerat. Ett enda grått töcken hade kanhända då orörligt uppfyllt oändligheten och ej det ringaste spår av liv varit i rörelse.

Töcknet, det är också här! Töcknet i huvudena, som måste bringas i rörelse, så att ljus och liv ur detta må framträda.

Gör blott en början ni »andra». Ni skola då se, huru den ena griper den andra och medföres i den stora världsströmmen, huru de utbreda sig atom efter atom och bildar nya former, former, som av envar fordrar medvetna medarbetare — också av dig, du, som hittills har tillhört den »andre».

(Ur »Förbundet».) C. E. S—g.

Människornas sång.

*Spela, Orfeus, att vi glömma
allt vårt kval och all vår längtan,
spela Orfeus, att vi drömma
oss att fria vandra uti sol och sånger!
Spela, spela att vårt hjärta glädes
att vårt mörker skingras och det ljusa sädes
sådd blir evig sol och saga!
Orfeus, spela!*

*Eller för oss an, oss alla!
Må du flöjten kasta, blosset taga!
Orfeus, Orfeus! För oss; underjordens mängder,
upp till solens slätter, upp till ljusa ängder!*

*Orfeus, du som ser oss lida:
tungt såsom block av kvalen
våra ryggar böjas,
våra knän de svikta,
våra själar dö...*

*Orfeus, Orfeus! Sjung till samling,
sjung till samling våra skaror,
sjung till vältig allas samling
att vi tåga må mot solen!
Blosset grip! För an! Mot solen,
solen, solen, solen!*

(Ur Mosaik af Fr. Ström.)

Från Kvinnornas fackförbund.

Till avdelningarne!

Nu är åter höstens tid inne och med den följer oftast större livlighet på arbetsplatserna d. v. s. inom sömnadsbranschen börjar mera arbete strömma till, det blir »säsong», men livligheten bör då icke stanna på arbetsplatsen utan vi måste föra ut den vidare. Vi måste nu raskt se över våra avdelningar, var i sin stad, och vi skola bliva varse att det är mycket arbete som behöver utföras för att få föreningarna stabila.

Varje avdelnings styrelse bör fortast möjligt utarbeta någon präktig agitationsplan och framlägga på möte för medlemmarna, så att det blir planmässighet i agitationen och så blir det alla medlemmarnas skyldighet att agitera energiskt, icke överlämna arbetet åt några stycken, utan varenda medlem måste kunna sig ansvarig för att avdelningens medlemsantal blir allt större. Vi veta att det är få platser där avdelningen omfattar alla arbetar-

skor inom branschen utan hava de flesta ett stort fält av arbetskamrater, som stå utanför organisationen. Det är till dessa som arbetet måste riktas, för vi hoppas att det numera inom de flesta avdelningar är en övervunnen ståndpunkt, att det behöver nedläggas mycket arbete för att hålla samman medlemmarna, utan att alla äro medvetna om sin plikt.

Som sagt, lämplig tidpunkt är nu inne att söka agitera in nya medlemmar i avdelningarna.

Alla kunna därvid medverka, var och en på sitt sätt, och det är icke tid för vare sig den ena eller andra att gå och sucka över att den icke kan det eller det, som möjligen den andra kamraten kan, och därigenom draga sig undan arbetet.

Detta måste vi komma ifrån, »ty alla vägar bära till Rom», säger ordspråket, och det finnes många sätt att agitera på, så det blir här att taga reda på genom vilket sätt var och en har bästa förmågan att agitera.

En kan hava särskild förmåga att personligt tala med och övertyga de oförstående, en annan åter kan bättre säga sin mening öppet på möte, någon kan deklamera känsliga dikter, några äga förmågan att sjunga och så finns det åter dem, som kunna nedskrivna sina tankar.

Tänk vad mycket skulle kunna åstadkommas, om var och en arbetade efter sin förmåga.

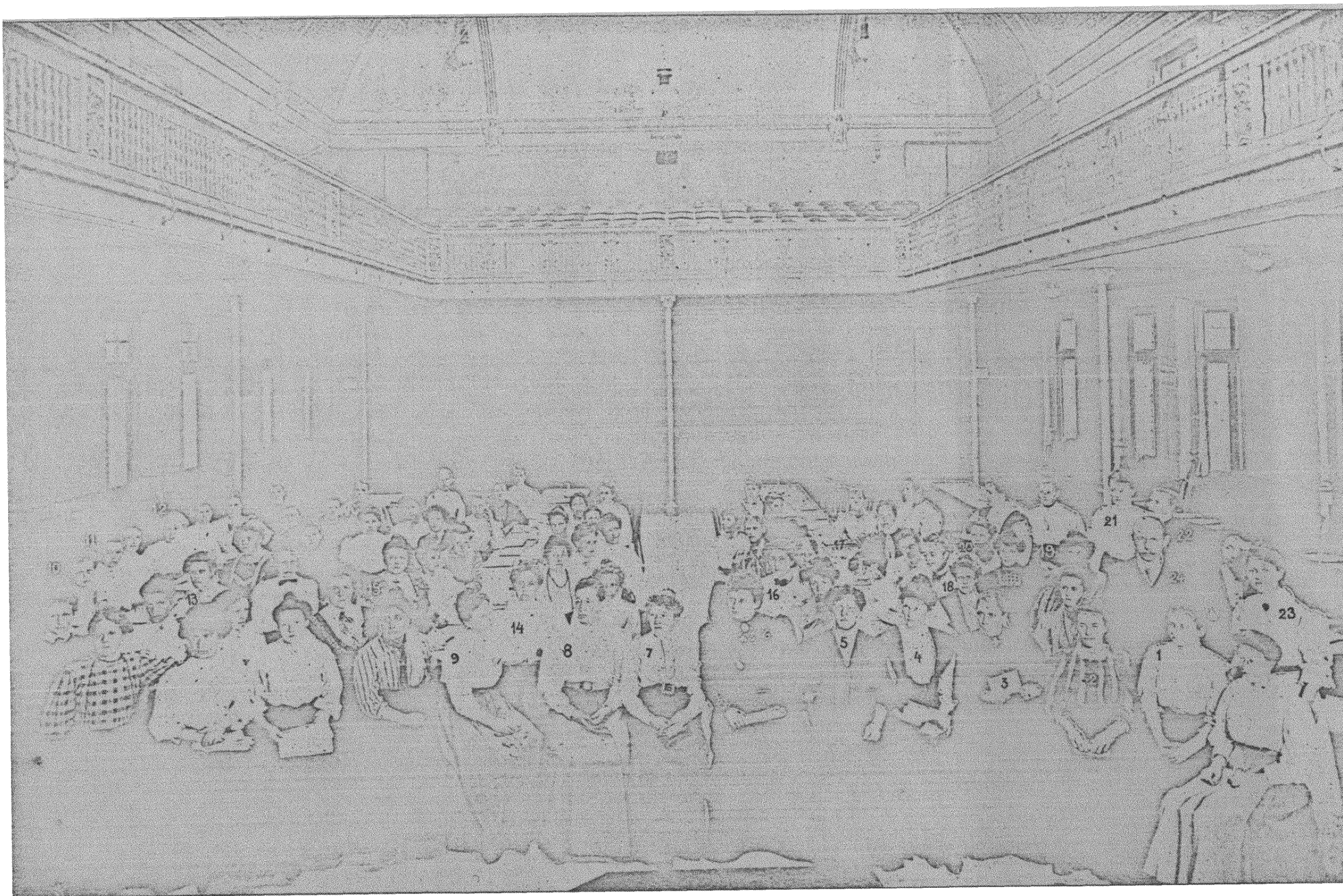
Vad som är nödvändigt för agitationen är att mötena göras så intressanta som möjligt och detta bliva de om varje medlem kommer till sin rätt i agitationsarbetet, såsom ovan antytts och alla känna sig entusiasmerade för det rättvisa i det vi kämpa för, vilket alltid snittar med sig till dem, som stå obeslutsamma om vilket de skola göra, om de skola gå med och bliva kamrater såväl på arbetsplatsen som i arbetet för våra idéer eller ej.

Vi hoppas att medlemmarna under vintern komma att energiskt arbeta, var och en tar till sin uppgift att vara agitator för sin fackförening och vi skola med all säkerhet se goda frukter därav. Det är därvid mycket nödvändigt att vi inte inskränka vår agitation till den eller den arbetsplatsen, där avdelningen blev bildad, utan vidgar ut oss till alla inom branschen arbetande män och kvinnor i den staden eller det samhället.

Avdelningarna uppmanas att skriva till förbundsstyrelsen angående sina planer i agitationen, så kanske vi kunna rådgöra med varandra därom. Rekvirera från förbundet agitationsbroschyrer. Det finns den präktiga broschyren »Varför böra kvinnorna organisera sig?» Så finnes även upprop.

Kamrater! Ett enigt arbete för vår organisation, som kort sagt med tiden betyder mera och bättre mat, mer vila, mer luft, mer ljus i våra hem och sinnen!

S. S.

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNOKONGRESSEN I FOLKETS HUS 2—6 AUGUSTI 1908, STOCKHOLM.

Förutom inbjudna från Danmark och Norge samt Soc.-Dem. Partistyrelsen och Landsorganisationen, hade 36 kvinnoklubbar och 25 fackorganisationer sändt ombud. Vi meddela här namnen på en del av våra partikvinnor: Fru Agda Östlund, Stockholm (1), frkn H. Hofstedt, Göteborg (2), fru Kata Dalström (3), fru Marta Tynäs, Kristania (4), frkn Helga Thorsson, Kristiania (5), fru Camilla Nielsen, Köpenhamn (6), fru Anna Sterky, Stockholm (7), frkn Gertrud Månsson, Stockholm (8), fru E. Åberg, Sthlm (9), frkn Signe Svensson, Sthlm (10), fru Elin Lindley, Sthlm (11), frkn Amanda Horney, Sthlm (12), fru Signe Hjerpe, Borlänge (13), fru Elisabet Andersson, Örebro (14), fru Fredin, Luleå (15), frkn Anna Johansson, Sthlm (16), frkn E. Eskilsson, Arlöv (17), fru Anna Johansson, Sthlm (18), frkn Jenny Karlsson, Sthlm (19), fru I. Carlsson, Sthlm (20), frkn A. Ekberg, Malmö (21), fru Ugland-Andersson, Norrköping (22), fru E. Nordström, Sthlm (23), hr A. Weidenhain, Sthlm (Partistyrelsens representant) (24).

(Karbassens kliche av 15/8.)

Den beslöjade Isisbilden i Sais.

(Efter Schiller.)

En yngling, driven av begär att forska,
till staden Sais i Egypten kommit
att lära där av prästerna den vishet,
som döljer sig bak hemlighetens slöja.
Och många lärospån han redan tagit,
dock drevs han städse vidare att söka.
Till överstprästen han till sist sig vände
otåligt frågande: "Om ej jag haver
det hela allt, har jag männe något?
Kan därav gives mindre eller mera?
Är sanningen då sinnlig lycka lik?
En summa blott, den — större eller mindre —
man kan besitta? Måste hon ej vara
en enda enhet, hel och odelbar?
Tag, om du kan, en ton av harmoni,
ryck från rägnbågen loss en av dess färger,
och allt, vad övrigt blir, ett intet är,
så snart en ton, en färg däruti saknas."

De stodo, medan så de talade,
i en rotunda, där i ensam stillhet
en jättelik, beslöjad bild så sällsamt
den unge mannens blickar till sig drog.
Förundrad till sin förare han vände

sig frågande: "Vad månne detta vara,
som här sig döljer bakom slöjans hölje?"
"Jo, sanningen", kom svaret blitt och stilla.
"Vad! Sanningen? Den enda, som jag söker
att vinna, håller man för mig fördold?"
"Det gjorde gudarne", kom svaret åter
från prästens läppar, "ty de ha förkunnat,
att ingen dödlig lyfter denna slöja
förrän allfader själv det täckes göra.
Om någon oinvigd med brottslig hand
i förtid rör det heliga förbjudna,
då skall han — det är guds befallning — skåda..."
"Vad skåda?" — "Han skall skåda sanningen."
"Ett sällsamt, mörkt orakelspråk. Du alltså
har själv i denna slöja aldrig tagit?"
"Jag? Gudarne mig skydd! aldrig har jag
till sådant brott mig låtit någon fresta."
"Det kan jag icke fatta. När ett skynke
sig endast hindrande i vägen ställer."
"Och lagen", föll den andre hastigt in.
"Långt viktigare är den tunna slöjan,
än du, min son, kan fatta eller tänka;
hon i din hand är fjäderlätt, men tynger
ditt samvete med många centners vikt."

Till hemmet ynglingen gick, fylld av grubblan,
den ljuva sömnen flydde från hans läger,
förföljd av förevetandets begär.
I feberhetta låg han, tills vid midnatt
han lämnade sin bädd, och ofrivilligt
mot templet åter hän han styrde stegen.
Lätt honom föll att muren överstiga,
och med ett dristigt språng snart stod han inne
mitt i rotundan, där en livlös stillhet
var härskande liksom i gravens boning,
där varje steg ur dolda valv och grottor
med dubbel styrka kastades tillbaka.
Från ovan silade den silverskära
månhusets ström in genom glaskupolen,
och som en fruktad gud från forna tider
stod, glänsande i dunklets mitt där inne,
gestalten — i sin långa slöja höljd.
Han närmade sig omedvetet, grep
med handen redan efter det förbjudna,
då feberfrossa kom hans kropp att rysa,
och en osynlig hand höll honom fjättrad.
"Olycklige! Vad tänker du att göra?"
— så ropade en stämman i hans inre —
"du vill då fresta den allsmäktige?"
"Ej någon dödlig", sade ju oraklet,
"den slöjan lyfter, förr'n jag själv den lyftat".
Dock var det ej den samma mun, som sade:
"Den, som det gör, skall skåda sanningen?"
"Må dölja sig där bakom vad som helst,
jag lyfter slöjan dock." Med högljudd stämman
han ropade: "Nu vill jag sanning skåda!"
dout ekot ropade tillbaka: "Skåda!"
Han talade och ryckte slöjan undan.
— — — Nu, fråga ni: vad var det han fick se?
Jag vet det icke. Blek och sanslös låg han
vid Isis' fotapall, då andra dagen
han hittades av prästerna i templet.
Vad han därinne skådat och erfarit
har ingen tunga sig bekant. För alltid
var från den stunden all hans glädje borta;
i tidig grav han drogs av djupa sorger.
"Ve den", han varnade, när någon djärvdes
att tränga in på honom med en fråga,
"ve den, som brottslig nalkas sanningen,
till honom aldrig mera hon sig vänder".

H. U—d.

Kvinnorna och valen.

För den nyss avslutade valrörelsen har kvinnorna visat ett ovanligt intresse, och det har för dem inte gällt mindre än att ur riksdagens andra kammare få bort de mest markanta motståndare mot kvinnorösträtten.

När så denna deras strävan sammanföll i denna punkt med vänsterns och socialdemokraternas, så ha ju kvinnorna för sin frågas skull alla skäl att vara nöjda med valens utgång.

Överallt i landet på de olika valmöten som hållits har i regeln kandidaterna interPELLERATS om sin ställning till frågan om rösträtt för kvinnor, och efter de avgivna svaren har kvinnornas valagitation riktats.

Därvid har hållits stora rösträttsmöten och i Stockholm anordnades ett av »Föreningen för kvinnans politiska rösträtt» den 16 sept. å Runans stora sal.

Av föredragen å mötet skulle erhållas visshet om de olika partiernas ställning till frågan och första anförandet hölls av trafikdirektör *G. Welin*, representant för högern, som först redogjorde för Allm. valmansförbundets ställning till frågan och för de urgamla, och därför ej sakliga, skäl varför högern är motståndare till kvinnornas rösträtt. Förklarade sig själv likväl som principiell anhängare av frågan, men var tveksam om möjligheten att få den löst i samband med det vilande förslaget. Av det i övrigt rätt sympatiska anförandet fann man likväl överklassmannens förakt för arbetarne och goda vilja att utestänga hela denna klass från samhället, vid hans tal om det orätta uti »att den okunnige hamnarbetaren kan ha rösträtt men ej den kvinnliga läkaren».

Ett sådant tal finner gott gehör hos rösträttsrörelsen, men dess medlemmar böra tänka på det orättvisa i ett s. k. »bildningstreck», och de borde veta att det ej är deras förtjänst som äga kunskap, att de fått den, då den framtagna och förnekats den stora massan av arbetarklassens män och kvinnor.

I övrigt bekände hr *Welin* sin rädsla för kvinnorösträtten däruti att han trodde socialismens framgångar skulle betydligt stärkas genom densamma.

Vårt partis representant var journalist hr *Sven Persson*, som relaterade partiets program och ställning till frågan, något som vi ju alla känna till och därför ej behöva vidare nämna än att föredraget var utmärkt och mottogs med de varmaste applåder.

Liberalernas ställning, som till deras sista årsmöte varit oklar, företrädde vid mötet av dr *Fridtjuv Berg*, som upplyste om det partiets arbete för frågan inom riksdagen.

I hans föredrag, som flera gånger hade lyckade vändningar i gycklet med högerns arbete för de då pågående valen, spårades till slut en pessimism om själva frågans lösning i en snar framtid. Om första kammaren och dess annex i

andra först ville ha det vilande förslaget lyckligt i hamn, och sedan se hur det verkar ett par perioder, skulle, enligt tal., de flickebarn som nu äro späda, när de bliva fullvuxna kanske få vara med om att se frågan lösas.

Sedan borgmästare *Lindhagen* i ett anförande skarpt kritiserat den Staaffska ministären för det den ej i sin rösträttsproposition medtagit kvinnorösträtten, och därigenom bidragit att förhålla frågan och försvara en rättvis lösning, var detta stora möte för kvinnans rösträtt slut.

Valen äro nu över och en betydligt mera vänsterfärgad andra kammare går till sitt arbete med de stora frågorna. För oss arbetarkvinnor gäller det att uppmärksamt följa arbetet i rösträttsfrågan och vi skola i nästa nummer återkomma med en artikel i själva denna fråga och huru dess närmaste möjliga lösning kan komma att bli.

R. G.

Separata kvinnoorganisationer.

På den nyligen avslutade tyska partikongressen i Nürnberg, såväl som på den danska partikongressen i Odense har frågan om kvinnornas politiska organisation varit uppe till debatt. De uttalanden som gjorts på båda kongresserna äro lika, så tillvida att de bägge avstyrka bildandet av separata kvinnoorganisationer, och ålägga kvinnorna att såsom enskilda personer ingå i partiet. Nürnberg-resolutionen utlovar dock kvinnorna en viss andel i partiledningen, i det kvinnliga medlemmar inom partiet skola hava efter deras antal motsvarande kvinnliga representanter i styrelsen, var emot danska resolutionen endast medger att kvinnornas kontingent till partiet sättes lägre än männens.

Vid diskussionen vid kongressen i Nürnberg lär det ha gått hett till mellan sköldarna. Herr von Elm från Hamburg har med anledning av kvinnornas beklagande över att ej vara jämställda med männen beskyllt dessa för att vara födda terrorister, som t. o. m. »ville terrorisera partidagen, men partiet skulle icke ställa sig under toffel!» (Nej naturligtvis inte, absolut icke under kvinnornas.)

I Odense var ingen diskussion alls, ty bland de 300 ombud var endast en kvinna, utom doktorinnan fru Nina Bang, vilken rest dit som åhörare.

Frågan om separata kvinnoorganisationer har ett visst intresse sedan på kvinnokongressen härstädes behandlades och ivrigt diskuterades bildandet av ett kvinnoförbund.

Saken ställer sig dock annorlunda för oss än för Tysklands och Danmarks kvinnor. I Tyskland har kvinnorna icke tidigare fått bilda politiska organisationer. Den nya föreningslagen medger dem nu i denna rätt, och intet hindrar dem nu i

att ingå i partiets valorganisationer och där föra sin talan, och de äro säkerligen genom det årslånga bildningsarbete de utfört bland sitt eget kön, tillräckligt skolade för att där kunna göra sig gällande. Förhållandet är likadant i Danmark, kvinnorna kunna där tillhöra väljarföreningarna. Vi tro ej heller att kvinnorna där begärt eller önska att bilda ett eget kvinnoförbund, ty de spörsmål som kvinnorna nu, sedan de fått kommunal rösträtt, önska behandla, kan antagligen avgöras inom den gemensamma organisationen.

Förhållandena här i landet äro annorlunda därför att soc.-dem. arbetarpartiet vilar på andra organisationsformer, och speciella kvinnoorganisationer äro därför nödvändiga än så länge. I stort sett kan dock icke den soc.-dem. kvinnorörelsen därför kallas för en separatrörelse, ty kvinnoklubbarne bildas ju i enlighet med partiets program och stadgar, och tillhör i flesta fall partiet genom arbetarkommunerna. Någon fara för politisk separation mellan arbetarklassens män och kvinnor kan rimligtvis heller icke föreligga. Kommunmötena är det gemensamma plan, där män och kvinnor mötas och fatta beslut i partiangelägenheterna. Kvinnorna äro åtminstone i Stockholm vanligtvis talrikt representerade där, och deltaga allmänt i diskussionen och omröstningarna. Dock, denna livliga tillslutning skulle icke ha funnits om ej Stockholms allm. kvinnoklubb arbetat bland kvinnorna, och väckt deras politiska intresse. Samma är förhållandet på många andra platser.

Kvinnoklubbarne ha en stor uppgift att fylla som uppfostringskolor och bärare av de speciella krav, vilka kvinnorna måste sätta främst, däribland rösträttsfrågan, lagstiftningsfrågan för arbeterskorna, mödrarne och barnen, m. fl. andra. Det är otänkbart att alla dessa frågor i en överskådlig framtid skall kunna lösas, om ej kvinnorna göra sig bekant med detaljerna däri, agitera och lägga sin mening i dagen om de frågor som rör deras djupaste intressen.

Hur skall detta kunna ske annat än genom kvinnoklubbarne? Även den socialistiska propagandan har naturligtvis långt lättare att få fötäste bland kvinnorna i de breda lagret på de platser där kvinnoklubbar finnes, och där intresset för idéerna jämt hålles uppe genom klubbarna.

Det är väl också från dessa synpunkter sett, och i medvetandet om den ofantligt stora betydelse det har för partiet att kvinnorna skolas och komma med i partiet, som partikongressen i Göteborg 1896 fattade sitt beslut rörande kvinnornas politiska organisation, och därvid uttryckligen fastslog följande uttalande:

För att kvinnorna må lära sig att *självständigt taga vara på sina intressen*, förordar kongressen bildande av särskilda kvinnoklubbar på socialdemokratisk grund.

Vi återgiva detta kongressbeslut till upplysning för dem, som enligt väd som meddelats oss, ute i bygderna söka att

öppet eller i smyg motarbete bildandet av kvinnoklubbar, och som skäl för sitt handlingsätt förklarar att »separata kvinnoföreningar icke får finnas därför att dessa kunde skada partiet och enigheten inom detsamma.» Vi förstå ej hur socialdemokrater kunna ha en dylik uppfattning. Här är ju ej fråga om annat än att kvinnorna f. n. i full överensstämmelse med partibeslut organisera sig i särskilda klubbar, för att på så sätt bättre kunna skaffa sig den nödvändiga upplysningen om vårt mål, samt även med större kraft kunna arbeta för sina speciella, här ovan nämnda kvinnointressen, och därigenom för partiintressena.

I stället för att motarbete kvinnorna genom en dylik ovärdig kaninpolitik böra alla verkliga socialdemokrater stödja kvinnoklubbarna i deras svåra arbete. Vi behöva säkerligen icke vara rädda för att störa enigheten inom partiet, ty om än kvinnorna någon gång kanske ej ser på olika frågor med precis samma ögon som flertalet män, äro dock de stora spörsmålen inom vår rörelse alla av den natur, att de tål diskussion och meningsbrytning.

Låt oss därför gemensamt arbeta framåt mot vårt stora och sköna mål.

Hur man hjälper änkor och faderlösa i Danmark.

I augusti-n:t av Morgonbris omtalades huru det i Danmark bildats kommunala hjälpkassor, vars uppgift är att understödja behövande familjer, i främsta rummet änkor och ensamma kvinnor med barn. Hjälpkassorna åtnjuta årligt understöd av staten, och att dessa kassor ha en behjärtansvärd uppgift att fylla, bevisas bäst av de uttalanden, som förekom på ett i dagarne i Köpenhamn hållet gemensamt hjälpkassamöte, där 150 män och kvinnor voro närvarande.

Dessa män och kvinnor voro, säger danska Soc.-Dem., komna dit från de flesta av Danmarks köpstäder, där var och en inom sin krets bilda en slags social ambulans. Deras uppgift är ju att taga hand om alla de som blivit hårdast sårade i den sociala kampen och att söka rädda dessa olyckliga från att sjunka ner i fattigvårdens kalla famn.

Kvinnorna har på detta område en stor och ansvarsfull uppgift att fylla, men att de båda vilja arbeta och våga åtaga sig ansvaret, bevisas därunder att vid senaste styrelsevalen till hjälpkassorna över hela landet invalts inalles 2,500 kvinnor.

Det spörsmål som isynnerhet sysselsatte mötet, rörde änkers och faderlösa barns ställning, samt bästa sättet att hjälpa dessa. Den kvinnliga läkaren fru A. Harbon-Hoff inledde, och säger i sitt anförande bl. a.:

Omsorgen för faderlösa barn åligger f. n. fattigvården eller också hänvisas dessa till den privata välgörenheten. Fattigvården är emellertid endast förpliktad att lämna den

trängande, den allra nödortvigaste hjälpen, och hjälpkassorna kunna ej f. n. hjälpa alla de, som behöva hjälp. Därför behöves en särskild lag, som stipulera hjälp åt faderlösa barn, ty dessa böra försörjas genom staten. Talarinnan hade verkställt en undersökning i Köpenhamn rörande änkers och andra kvinnors löneförhållanden. Resultatet av dessa visar tillfullo behovet av statshjälp. Yrkesutbildade fabriksarbeterskor kunna förtjäna från 12—14 kr.; några 16—18 kr. pr vecka, icke yrkeslärd omkr. 12 kr. Tvätt och rengöringskvinnor endast 8—12 kr., i enstaka fall 15 kr. pr vecka. Sömmerskornas lönevillkor sammanfaller i det väsentliga med fabriksarbeterskornas. Många av dessa senare icke yrkeslärd, förtjäna dock endast 3—4 kr. pr vecka. Så uselt äro kvinnorna i allmänhet avlönade. Änkorna äro ju dubbelt olyckligt ställda, i det de efter sina mäns död kastas ut på arbetsmarknaden, ofta utan den ringaste yrkesutbildning. År 1907 fanns i Köpenhamn c:a 8,300 änkor under 56 år, d. v. s. i den åldern, då flertalet ha barn att försörja.

Många av dessa kvinnor bo uselt, ofta moder och 5 à 6 barn i ett rum, många med 3 à 4 barn förtjäna knappast 1 kr. om dagen. Men, en kvinna som har endast ett barn behöver minst 600 kr. om året, (beräknat efter Köpenhamns levnadspriser, vilka ju, som bekant, äro betydligt lägre än Stockholm). En moder med 3 barn skall ha minst 900 kr. och en moder med 5 barn 1,200 om året. Dessa siffror äro de lägsta som kunna komma ifråga.

Vi kunna ej, fortsatte fru Hoff, fortfarande låta änkor bo i dåliga bostäder och osund luft, barnen ådrages härigenom många hemiska sjukdomar, såsom tuberkulos, febersjukdomar m. m. Vi fordrar därför att det genom lag tillförsäkras änkers barn underhållningsbidrag genom staten, men icke såsom fattighjälp.

En av mötets mest bemärkte deltagare var den socialdemokratiske folketingsman P. Sabro. Han är känd för sitt stora arbete för de fattiga barnens skydd, och för sina uppseendeväckande avslöjanden av skandalösa förhållanden i flera av statens uppfostringsanstalter. Han yttrade bl. a.:

Utgiften för ett barns underhåll på uppfostringsanstalten är omkring 800 kr. om året. Detta är dyrt, det blir billigare om staten och kommunerna arbeta gemensamt. Genom statistiska blanketter, som utsänts till alla danska köpstäder, har en del material samlats. Det framgår härav, att av 23 städer med tillsammans 1,420 änkor och 1,700 barn har till dessas understöd utgivits 200,000 kr. Hjälpkassorna skulle med dessa pennningar kunnat uträtta långt mera än fattigvården. Det finns i landet 115,000 änkor, därav 90,000 obemedlade. Dessa föra en bitter kamp för tillvaron, och deras liv är en enda lång arbetsdag, uppfylld av bekymmer. Alltid råder nöd och näringsbekymmer i deras hem, och barnen få taga del i alla bekymmer. Om vi till botten kände nöden i änkers hem, borde vi skämmas. Det är i samhällets välförstådda intresse att vi med all kraft rosa spörsmålet om änkers försörjning genom staten. Vi måste nå dit hän, att ingen hederlig kvinna längre behöver anlita fattigvården. Till dess att denna lag kommer till stånd, begär vi tillräckligt anslag av staten för hjälpkassornas behov, minst 1 million kr. om året.

Till dessa uttalanden slöto sig alla ombuden.

En lärare från landsorten yttrade, att understödet till änkor borde vara så pass stort, att de kunde få stanna i sina hem och sköta sina barn.

Bland ombuden var även vår gäst från kvinnokongressen i somras fru Camilla Nielsen. Hon är som bekant medlem i styrelsen för Fredriksbergs

hjälpkassa. Hon instämde med hr Sabro och tillade ironiskt: »En million måste vi ha till hjälpkassorna, numera räknas en million ju icke för så mycket i Danmark.» (Alberti.) (Skrattsalvor.)

Mötet enades till slut om en resolution, däri fordras att regeringen åläggas att undersöka förhållandena samt utarbete lagförslag till skydd för barnen, på så sätt att det tillförsäkras varje faderlöst barn en årlig penningssumma som utbetalas till barnets moder, men utan fattigvårdens medverkan. Och—än vidare, att det, intill dess denna lag kommer till stånd, må ställas extra penningemedel till hjälpkassornas disposition, så att de behövande kunna hjälpas för tillfället.

* * *

Så långt har man alltså nu kommit i Danmark; att ropet från de svagaste, änkor med barnen har hörsammats. Det är nu icke mera nödvändigt att alla fattiga kvinnor obarmhärtigt hänvisas till den brutala fattigvården för att få en knapp nödhjälp sig tillkastad, det som känns så bittert, därför att det är förödmjukande. Genom hjälpkassorna behandlas de behövande vänligt och tillmötesgående av humana personer, som icke äro och ej heller uppträda som självhärskare eller poliser. De framställa sina frågor och göra undersökningar som förtroendepersoner, valda genom allmän rösträtt av kretsens män och kvinnor. De som mottaga hjälp behöva ej känna sig förödmjukade, de förlora ej heller sin rösträtt eller sitt sociala anseende.

Fru Camilla Nielsen invaldes i huvudstyrelsen för hjälpkassorna. Hon meddelar i ett privatbrev att kvinnorna hoppas kunna uträtta mycket gott bland sina lidande medsystrar genom hjälpkasserverksamheten. De ha här fått ett arbetsområde, vars nuvarande betydelse är stort, men vars framtidsmöjligheter äro ännu större, sett ur synpunkten av kvinnornas snara erövrande av den politiska rösträtten. Det är ändå genom staten som dessa och många andra frågor skola nå sin slutliga lösning.

Från Smedjebackens kvinnoklubb.

Vår klubb bildades efter fröken Hofstedts föredrag den 12 februari i år. Vi kunna inte berömma oss av att ha uträttat några storverk, men vi ha på våra möten utbytt vackra tankar och gett varandra goda intryck, som kanske i en framtid skola mogna till handling, och vi räkna oss därför även vi som en länk i utvecklingens kedja.

Vi äro nu närmare 50 kvinnor inom klubben. Det råder god och kamratlig anda oss emellan, ty redan på vårt första möte enades vi om att utsluta från våra sammankomster all småaktighet och tarvlighet, och i stället samhörigt och enigt samlas omkring våra stora mål.

Även kunna vi glädja oss åt att äga våra manliga kamraters förståelse och understöd. I början tycktes dock somliga av dem ej förstå nyttan av att vi kvinnor isolerade oss inom en särskild förening. Men torde det nu mera vara klart för alla, att kvinnoklubbar icke är något eftersträvansvärt mål utan ett medel att nå målet och således ett slags övergångsform, som har rätt att finnas, till dess vi kvinnor ha tillägnat oss den säkerhet i tal och uppträdande, som fordras för att kunna bland våra mera skolade manliga kamrater framföra våra tankar och åsikter.

En trevlig och lyckad samarbetsfest ha vi haft tillsammans med ungdomsklubben här. Därvid förekom såväl nyttiga som nöjsamma saker, såsom diskussion, diktläsning, kaffedrickning och lek. Vidare har anordnats ett agitationsmöte i Folkets park, med fru Agda Östlund som talarinna.

Vid vårt senaste möte behandlades en fråga huruvida en agitationskommitté skulle tillsättas för att få in flera kvinnor i klubben. Men gjordes det uttalandet att ännu så länge vore det lyckligast att nedlägga den mesta kraften på vår klubbs kvalitativa utveckling och sedan ägna mera uppmärksamhet åt den kvantitativa.

Av frågor, som vidare behandlats på våra möten, ha vi först den om kvinnornas ställning till Kooperationen. Däri ha vi enats om att det är vår plikt att kraftigt arbeta för och stödja denna stora idé. Så ha vi därför anordnat föredrag i ämnet av fröken Agnes Jansson, spritt kooperativa broschyrer samt enats om att var i sin stad föregå med exempel: bli kooperatör samt söka att även därför intressera andra.

»Kan ur fredssynpunkt sett den frivilliga skytterörelsen försvaras?» är även en fråga som diskuterats. Häröver gjordes följande uttalande:

»Då den frivilliga skytterörelsen, som mera är ett utslag av patriotism än av sann fosterlandskärlek, till sin innersta mening och yttersta konsekvens äsyftar mord, anse vi den antikulturell och således oförenlig med en fredsvänlig uppfattning.

Då socialismen är vår tids största freds- och kulturbärande rörelse, bör det vara varje sann socialdemokrats plikt att taga avstånd från skytterörelsen, vars antikulturella tendenser icke kunna förnekas. Och det bör vara soc.-dem. kvinnors plikt att uppfostra sina barn till bärare och fortsättare av de idéer, som i en framtid skola omöjliggöra, att rättskipning folken emellan sker på våldets och krigets väg, men i stället möjliggöra realiserandet av vår programpunkt: skiljedomsavtal.

»Vilken betydelse har skönhetsinnets uppodling för vår klass' frigörelse?» ha vi också utbytt tankar över. Därvid framhölls bland annat, att, om skönhetsinnet vore mera uppodlat hos vår klass, skulle en allt starkare och enhetligare fordran på skönhet göra sig gällande. Ty först då man fordrar något, får man något. Den ekonomiska olik-

ställigheten omöjliggör för den fattigare klassen att få någon nämnvärd del av kulturens skönhetsvärden och indirekt icke heller av naturens, i det att fattigdomen och den långa arbetstiden förslöar skönhetsinnet, att vi icke uppfatta den skönhet, som ligger oss nära.

Längtan efter skönhet framskapar hat till fulhet och därmed även till det fulas orsak, fattigdomen, som är en följd av det rådande ekonomiska systemet. Den arbetande klassens kvinna eller man med ett uppodlat skönhetsinnehåll inriktar därför sin kraft på att bekämpa det samhällssystem, som ger skönhet och kultur åt några få, men fattigdom och fulhet åt de många. Under det att den som är slö och likgiltig för fulhet och skönhet oftast även blir likgiltig för både egna och hela klassens levnadsförhållanden.

Av vikt är därför, att vi odla vårt skönhetsinnehåll, och i synnerhet göra barnens sinnen mottagliga för det sköna, på det att deras liv må bli rikare och skönare än vårt. Därför må vi först tillse, att deras lekar verka uppfostrande i den riktningen. Alltid böra de få ha papper, penna och färger att syssla med, och en aldrig så liten jordbit för odlade av blommor. Vi skola visa på allt skönt som ögat och örat kunna uppfatta och lära dem att älska varje minsta yttring av det sköna.

Så skola män och kvinnor uppväxa med en lidelsefull längtan efter del och rätt i alla vår kulturs njutningar, män och kvinnor som icke skola nöja sig med att stå på avstånd och njuta av andras njutningar, utan som skola ha kraft att taga för sig, d. v. s. omskapa samhället, att kulturens som naturens skönhetsvärden må bli allas samfälda egendom.

Vi sända härmed en allvarlig maning till våra systrar i klasskampen att icke förtröttnas. Ännu synes ej vårt arbete så mycket, men en gång skall det erkännas, att den insats som gjordes av kvinnorna, då arbetarklassen stred sin stora strid, icke var så betydelselös. Med tro på framgång och seger för vår gemensamma sak tecknar med hälsning

Smedjebackens soc.-dem. kvinnor.

Smedjebackens socialdemokratiska kvinnoklubb

har tillställt sina manliga organiserade klasskamrater följande vädjan!

Kamrater!

Ni äro ju sanna socialister. Ni hava ju hänförligt av socialismens sanningar. I denna läras tecken ha ni sammanslutit er. Ni veta, att arbetarklassen vore dömd till såväl andlig som lekamlig undergång, till en ständig trälattillvaro, om icke socialismens befriande tankar blivit framsagda. Socialismen är vår klass' enda räddning. Den har lärt oss, att vi alla äro människor, och som människor ha vi alla rätt till livet, rätt till att leva! Det är det enda vi kräva. Vi fordra att få leva vårt liv såsom människor, leva det helt, fullt och rikt. Knappaet skola dock vi som nu äro till få känna vad detta vill säga. Men efter oss komma våra barn.

Kamrater! Veta ni, i vilkas hand nästa generations öden vila? Veta ni, vilka skola föda och fostra framtidens socialister och i deras själar ingjuta våra stora, sköna och befriande sanningar? Veta ni, vilka fått makten att föra socialismens och därmed jämställda härliga idéer till slutlig seger? Det är kvinnorna — mödrarna. I deras hand ligger de smås själar. Skola de bli trålar, eller skola de bli fria?

Ni veta säkert detta, ni veta vilket ofantligt ansvar är lagt på kvinnorna. Ni vilja ju också kallas verkliga socialdemokrater. Och ändock finnes de bland eder, som förneka nödvändigheten av att kvinnorna stå solidariskt fostrade, som icke inse fördelen av att kvinnorna i bildning, i intellektuell utveckling och politiskt medvetande stå på samma plan som sina män. Den, som skall dana framtidens hjältesjälar, får icke själv äga en trålasjäl. Den, som skall uppfostra, måste ha sinnet öppet och blicken klar, måste äga bildning och kunskap samt framför allt äga ett mål. Bort med det planlösa slumpsystemet på uppfostrans område och fram med ett mera systematiskt bedrivet och målmedvetet arbete även där! Därför: den som skall fostra andra, måste först fostras själv. Samhället ger oss, kvinnor, ingen uppfostran; vi måste själva taga vår rätt. Ett av de bästa bildningsmedel kvinnorna ha att tillgå är en förening. Vad vore därför naturligare än att alla arbetarkvinnor gingo in i sin förening, nämligen den socialdemokratiska kvinnoklubben. Denna klubbs uppgift är att hos kvinnorna skapa hänförelse för socialismen. Och vi tro, att när kvinnorna stå vid socialismens fanor, då är socialismens seger given.

Men många av dem stå ännu omedvetna om det ansvar, som vilar på dem och om räckvidden av den makt, som är deras. Er, kamrater, som av lyckliga omständigheter förts ett steg längre i utveckling, er tillkommer det att räcka oss en hjälpsam hand. I stället för, som flera av er göra, avråda sina hustrur och kvinnliga vänner att besöka våra klubbmöten, böra ni i stället med all kraft framhålla fördelen av att vara med däri. Uppmana dem att bli medlemmar av vår klubb och understöden dem i deras första svaga försök på självutvecklingens väg. Uppmana dem att besöka nyttiga, upplysande föredrag, att läsa god litteratur och att icke försumma något bildningstillfälle. Detta måste ni göra, för så vitt ni äro verkliga socialdemokrater och så vitt ni äro angelägna om någon effektiv framgång för vår gemensamma livenessak.

Lägg bort den gamla konservativa uppfattningen, att kvinnorna därigenom skulle försumma sin egentliga uppgift, som är hemmet! Tvärt om skall den kvinna, som fattats av hänförelse för höga idéer och livsmål, med mera glädje fylla sina plikter än den slöa och ointresserade vilkens tankevärld är begränsad endast till hemmets område och vilkens enda andliga njutning är skvallor och förtal. Lägg bort den gamla löjliga tron, att kunskap gör kvinnorna envisa och härsklystna! Tvärt om är det så att okunnighet och envishet bruka följans åt. En tänkande människa håller ej envist på sin tanke som den enda rätta utan försöker även förstå andras. Tro ej heller, att kunskap och tänkande gör kvinnan okvinnlig!

Kamrater! Vi erbjuda er vår hjälp. Vi vädja till er tro på socialismens heliga lära och bedja, att ni såväl i ord som handlingssätt skänka den socialdemokratiska kvinnorörelsen hela ert moraliska understöd. Stöt ej bort oss, sägande, att vi intet begripa och intet förstå! Kanske skall en gång prövotider komma, då ni få skatta er lyckliga över att vid er sida ha en förstående och oförlig kamrat i stället för ett simpelt strejkbrytarmaterial.

Eniga vi stå, söndrade vi falla! Upp till gemensam, hänsynlös kamp mot kapitalist-samhället, som ger livets lycka och skönhet åt några få, men låter det stora flertalet gå där hungrande efter skönhet och lycka, efter ljus och jord!

Med partihälsning
Kvinnoklubben.

Brev från Skromberga.

Från Skromberga har aldrig något varit synligt i Morgonbris, därför är det väl på tiden, att vi låta höra av oss.

På vårt senaste möte gjordes allmänt der meningen sig gällande, att kvinnoklubbarna mera allmänt borde skriva i Morgonbris, så blev tidningen intressantare att läsa. Därför blev under tecknad utsedd att skriva härifrån.

Till att börja med får jag då omtala, att klubbens verksamhet kan ses som mycket god. Vi ha rätt många både intressanta och goda medlemmar, som gärna göra en uppoffring, då det gäller arbetarkvinnornas sak. Vår förening bildades den 6 mars 1907 efter ett föredrag av fru Helene Ugland-Anderson med 45 medlemmar, men har den sedan gått framåt, så att vi vid det sista kvartalet erlade avgift för 178 godkända medlemmar till kommunen. Visserligen ha vi motgångar också, ty här finns ju en och annan kvinna, som, fast hon gått in i klubben, ej fått den rätta blicken på tingen omkring oss, således ha 5 medlemmar uteslutits för skuld till föreningen. En ansåg sig för klok att tillhöra vår klubb o. s. v.

Om klubbens verksamhet för övrigt må nämnas, att vi redan under det första året hunnit med rätt mycket. Vi hade 32 styrelse- och klubbmöten och behandlade rätt många nyttiga frågor. Redan på ett möte i april månad i fjor diskuterades frågan: Kan kvinnoklubben bli till någon nytta i ekonomiskt hänseende? Svaret blev jakande och vi beslöt att bilda en kooperativ kvinnoförening bland klubbens medlemmar, som skulle tillhandahålla sill och fisk till billigt pris och prima varor (ty i de styckena voro inte alltid fiskhandlarna så pålitliga) och affären går bra, ty redan första året omsattes sill och fisk för omkring 3,000 kr. Som flera kvinnoklubbar arbeta i samma anda, så se vi att kvinnoklubbarna också kunna arbeta för Kooperationen. Men nu har den tanken uppstått hos mig: Kunde vi inte försöka att få till stånd en kooperativ uppköpsförening i Göteborg eller Varberg, som kunde skaffa oss sill och fisk, ty vi veta ju att för många mellanhänder fördyra varorna?

Kvinnoklubben har också haft en sammantrabning med platsens nagra, som resulterade i att flera offentliga möten utlystes, vartill bagarna inbjödes, men som ingen enighet kunde vinnas, blev även denna fråga remitterad till den kooperativa kvinnoföreningen, vilken träffade avtal med Helsingborgs Kooperativa Bageriförening nr 3, som nu levererar bröd till platsen två gånger i veckan, betydligt större än vad de förra ville lämna.

Vidare har klubben tecknat 5 andelar i en bageriförening på platsen och insamlat i frivilliga bidrag 31 kr. till de stridande lantarbetarna vid Råbelöv och 15 kr. till Sävsjöström. Och så

ha vi uppvaktat disponent Lantz och bett om iordningsställande av ett kvinnligt badhus, vilket han också lovade.

Vi ha skaffat oss en ny fana, som invigdes i juni månad i fjor efter ett föredrag av journalisten Erik Håkansson från Landskrona.

I fjor hade vi rätt många talarinnor som besökte platsen. Dessa voro: Helene Ugland-Anderson, Sigrid Westdal-Hansson, Ruth Gustafson och Emma Eskilsson. Som vi se har även arbetats i denna riktning.

Vi äro några, som arbeta för Morgonbris, men vi möta stort motstånd från en hel del av klubbens medlemmar, som klaga över att den ej är någon trevlig tidning att läsa, varför vi ha svårt att sälja den.

Bland annat vi haft före på våra möten är nykterhetsfrågan, bekämpande av militarismen, avskaffande av vaccinationstvånget, borttagandet av kristendomsundervisning och svensk historia i våra skolor och ersätta dem med nyttigare ämnen.

Som vi beslutat att på alla vis stödja Kooperationen, så äro vi både fruktade och hatade av en del privatkapitalister och bakåtsträvare här på platsen.

Mycket mera skulle kunna uppräknas, men för att inte taga tidningens utrymme för mycket i anspråk skall jag be att få återkomma en annan gång.

Till slut en hjärtlig hälsning till våra medsystrar och partivänner landet runt och önskar jag att ni inte tröttnas att väcka och upplysa de utomstående för vår stora sak.

B. O.

Höst.

*Tunga susa vindar över fält och skogar,
bärgad skörd är lagrad uti tysta gårdar,
djupt i sommarns marker skära vassa plogar
och om sommarns blommor höstens lie vårdar.*

*Tunga sjunka skuggor över mo och gärde,
höstens ande skrider genom landen;
Som om än i döden livet log, så är det
när i guld och rosa hösten tänder branden.*

*Almens guld och lönnens gyllenbleka välövning,
bokens röda kronor, askens silvervita,
ekens kopparsken med ton av ljus i skälövning
— livets färger sig i dödens nita.*

*Höstens ande skrider genom landen,
sakta böjes blommans kalk mot döden,
vågors gång blir tung mot videstranden,
tyngre bliwa mänskors egna öden.*

(Ur »Mosaik» av Fr. Ström)

Eko från höga Norden.

Det torde intressera Morgonbris läsare och läsarinor att höra något från Norrbotten under valstriden.

Den 23 aug. hölls det valmöte i Kiruna. För dessa valmän är det första gången som de kunna deltaga i val, därför att Jukkasjärvi socken tillhör från och med 1908 Gellivare domsaga. Mötet öppnades av kommunens ordförande, som hälsade de närvarande välkomna, vilka nästan fyllde den stora salen i Folkets Hus. Sedan besteg riksdagsman L. J. Carlsson från Malmberget talarestolen och höll ett långt och sakrikt föredrag, däri han redogjorde för de stora politiska frågorna samt högers valparoll och deras skrik "Front mot socialismen!" Efter föredraget ekreds till uppsättande av riksdagsmannakandidater till det innevarande valet. Till att leda mötet utsågs landstingsman P. Badlund och vid protokollet redaktör Holmström. Under diskussionen kunde man ej finna annat än att varje talare var önske om L. J. Carlssons från Malmberget kandidatur. Det märkligaste man fick höra under denna debatt var att även kvinnorna deltog däri. Det var vår partivän fru Maria Stål, som förde kvinnornas talan och under hennes anförande var det en allvarlig uppmärksamhet från valmännens sida, kanske därför att det syntes ovanligt. Därför vilja vi ordagrant återgiva talar. anföranden. Tal. yttrade som följer:

"Sällan eller aldrig, åtminstone i denna valkrets, torde kvinnorna hava deltagit i några valmöten, men därför beder jag att få bryta denna långvariga tystnad. För det är vår plikt att vid alla tillfällen vara närvarande och bevaka våra intressen, fast vi ännu äro samhällets styvbarn. I dag, då vi ha vår riksdagsman närvarande, så vill jag rikta några ord till honom. Med min bestämda tro på att valmännen i denna valkrets gör sin plikt vid instundande val, så att de behålla den man kvar, som de för tre år sedan med mycken strid utkorade till sin representant i den lagstiftande församlingen, i full förhoppning på detta vill jag bedja hr riksdagsman L. J. Carlsson att han jämte de övriga riksdagsmännen i den socialdemokratiska riksdagsfraktionen ville till den instundande riksdagen och även de följande hjälpa kvinnorna få sina frågor väckta i riksdagen. De, som vi för närvarande ha först är nyare skolreformer, nykterhetslagstiftning, skyddslagstiftning, moderskapsförsäkring, hemarbetslagstiftning, svälttullarne och fattigvården och åter igen vår stora fråga kvinnornas rösträtt. Jag vill säga till hr Carlsson, att jag vädjar icke till eder som enskild person, utan detta är riktat till eder herrar riksdagsmän från 16,873 organiserade svenska kvinnor (menar slavninnor). Och till eder män, som ha den rätten given att avlämna eder röst,

Agitera för Morgonbris' Julnummer

sloten oder eniga alla till en stark ring kring den man som ni en gång givit edert förtroende. Han har även visat under treårsperioden att han bevarat detsamma, tack!"

Sedan hr Carlsson besvarat talarinnan med några ord var debatten slut. Och vi säga heder och tack till sådana kvinnor som låta dylika agitationsbomber explodera bland flera hundra män. Och det kunde även höras, att densamma bar frukt, ty då ordföranden tillfrågade mötet om det uppsatte hr Carlsson till riksdagsmannakandidat hördes ett säkert allvarligt och enigt ja, som aldrig förr torde hava hörts i Folkets Hus i Kiruna.

Ja, "bomber" av detta slag verka gott, och önskligt vore det kunde serveras många, men marken är för hårdbruten här uppe i Norden. Men om mera förståelse vore gällande från männens sida om kvinnornas organisation här uppe, skulle vi snart kunna säga, att Norrbottens kvinnor voro som en "grindborg likt en björn i striden".

M ö t e s d e l t a g a r e.

Soc.-Dem. kvinnokongressens V utskott. Ordf. *Fru Ruth Gustafsson*, Hagagatan 18, 4 tr. ö. g., Stockholm

Alla skrivelser som röra utskottet och agitationen bland kvinnorna, sändes enligt ovanstående adress.

Skrivelser till Morgonbris samt redovisningar till *Fru Anna Sterky*, Barnhusgatan 16, 1 tr., Partistyrelsens exp., Stockholm.

Kongressprotokollen äro under tryckning och utsändas i dagarne till ombuden och de organisationer som sänt ombud.

Kvinnornas fackförbunds kongress kommer troligen att inkallas till den 22 nov. Vi uppmana än en gång avdelningarne att besluta sig för att bli representerade på kongressen.

Keros kvinnoklubb har upplösts emedan fabriken flyttat till Södertelje och endast några medlemmar följt med till den nya fabriken. Vi hoppas dock det ej skall dröja så länge förrän organisation kommer till stånd på den nya arbetsplatsen.

— **Kandors klubb** har även upplösts emedan fabriken i detta nådens år 1908 nedlagt sin verksamhet.

Flickorna som voro anställda där äro nu skingrade på olika platser och arbetsområden.

Den moderlöse.

Han tänkte på sin moder.

Han tänkte alltid på sin moder när han var olycklig, och de korta stunder som han varit lycklig var det henne han helgade sin lycka.

Stefan var naturvetenskapsman.

Materiens och det andliga livets krafter voro honom en skara av demo-

ner, som han tillbad och vilkas vilja han sökte leda för att livets uppgift skulle förverkligas...

Och vad var livets uppgift?

Kärleken!

Stefan var teosof.

Han var teosof i den meningen att han genom läsning om Indiens kultur, redan då han var en yngling på nitton år, kommit till en stor övertygelse att böjelsen till välvilja var den djupaste egenskapen hos människorna. Den visade rakast hän mot livets högsta mål.

Han hade ingen åsikt om reinkarnationen eller om mahnerna, men läran om karma tilltalade hans fantasi. Den gav honom sinnebilder av kärleken och hatet. Det tycktes honom icke omöjligt att tänka, när krig och missväxt och olyckshändelser hemsökte ett land, att luften då var fylld av illvilliga väsen. Men när solen log över frodigt böljande åkrar och människorna gingo glada och sjungande till arbetet, anade han närheten av sin moder.

Modern hade han aldrig sett.

Stefans moder hade dött då han var några månader gammal. Då hade hon dött en grym och våldsamt död under förföljelserna mot alla som kunde mistänkas att välva planer mot despotien i landet, godtycket, korrupsionen. Fadern hade utskrivits till kriget, där han samman med många tusentals andra män offrat sitt liv under uppfyllandet av sin plikt. Och hustrun hade sörjt honom med stolthet och utan att ankla ödet, som berövat henne kärlekens lycka. Kärleken till fosterlandet ägde hon kvar, och den hade besjälat henne, då hon talat till de sörjande kvinnorna, när utskrivningsordern kommit. Den svek henne ej heller när lödsbudet kom.

Genom berättelserna om sin moder hade Stefan lärt känna henne...

En dag hade hon blivit kallad till guvernören i staden. Det hade kommit en angivelse mot henne, och guvernören hade låtit kalla henne. Sådana angivelser kommo med korta mellantider mot unga kvinnor som icke hade någon mäktig beskyddare, och Stefans moder var ansedd som den skönaste av sin släkt. Håret ringlade mörkt och stolt om ett ansikte, vars blekhet förrådde blodets eld, och hennes ögon under de långa krökta fransarna talade om en lidelse som ingav männen fruktan och kärlek. Växten ägde gazellens smidighet, och hennes gång hade kommit mången sångare att på mandolin utleta vilda och betagande melodier.

När Stefans moder stod inför den mäktige mannen, hade hon icke bevärdigat honom med ett svar. Stilla stod hon på den plats, där knektarna stälde henne, och åhörde hans tal, som än var som en katts smygande i gräset mot en fågel, än tungt och hotande som när åskmoln höpa sig samman och naturen skälver i väntan på utbrottet.

Slutligen, när han hade talat länge, och intet hos den unga kvinnan förrådde att hon rönte intryck av hans

ord, blev han otålig och befalde henne att svara.

Då lyfte Stefans moder sitt ansikte och hennes ögon sågo mot den vredgade, som icke begärde bättre än att få vara hennes tillbedjare och slav.

I denna blick låg hennes svar.

Ej ett ord offrade hon honom, ej ett ord sprang mot honom från hennes sköna läppar. — Det hade varit att vilja straffa honom genom att kasta till honom blömmor, ej en ton av hennes djupa, vibrerande stämma förunnades honom att höra — man visar icke sitt förakt genom att bjuda musik. Stefan mindes icke sin moder, men han hade hört berättas och han visste att hon hade en röst, vars klang var som skogsfågelns röst, när den sjunger på heiden, eller flodernas melodiska sus mellan de höga stränderna, och att den väckte crömmar liksom skyarnas gång över det stora himlavalvet. Han hade hört modern sjunga i hans själ så länge han mindes. Och hennes ordlösa svar hade han tolkat för sig själv, och i ständigt nya och skiftande ord talade han till hennes mördare, talade med denna lidelse, som endast kärleken och hatet brukar inge en man i hans mandems ålder, då pulsarna slå av åtrå och hans bröst vill brista för blodets oemotståndliga sprängkraft inför kvinnan, den tillbedda och förbannade, med ljuv och gåtfull blick.

— Olycklige, vilseförda man, utbrast han, vilddjuret har ett bättre öde än du i världen, ty det har ej aningen om ett liv annat än i rovlystnad och mättnad. Men du, i din barndom har dock någon mildhetens stråle lyst och din själ har tagit intryck därav, ett vänligt ansikte har väl varit höjt över dig en gång, en kvinnas ömma blick har dock sökt i dina drag den godhet som är lik en solfylld dag, djuren ha slickat din hand, hunden vaktat din sömn, fåglarna sjungit utanför ditt fönster, medan sjön glottat för att leka med dig och locka dig till leende. Ett barn har du varit, därmed levande i oskuldens och kärlekens närhet. Därför är du nu olyckligare än vilddjuret, då du överlämnar dig endast åt rovlystnad och mättnad...

Under guvernörens ämbetsrum låg tortyrkammern. Det var ett lågt rum med tjocka murar för att utestänga de pinades jämmerrop och förtvivlans skrik. Men trossbotten var genombruten och vid lånet av guvernörens tunga sko sjönk falluckan under Stefans moder.

Med djävulsk grymhet hade mannen larättat sitt mottagningsrum för att kunna tillfredsställa sig genom de olyckliga offrens underkastelse under hans bestialiska åtrå, eller, där de gjorde motstånd, genom anblicken av deras sköna ansiktens förvriddning vid den högsta fysiska smärtan och namnlös blygsel. Våldsamt sletos kläderna av deras kropp, varpå knutpiskan begynte sitt verk, som slutade först när medvetlöshet inträdde och

den torterade sjönk som en trasa ned i tortyrkammaren.

Fruktansvärt lät gisslets vinande i luften. Icke jätteormens väsande, innan dess gap omfattar och sliter ur ett stycke av sitt rov, kunde jämföras därmed. Det var blixstens gång i sicksack genom luften, innan den plöjer den djupa fåran i marken. Bödlarnas armar värkte under arbetet med det tunga instrumentet. Men ingen trötthet fick visas, om de ej själva skulle riskera att varda straffade som ohörsamma tjänare. När slagen icke föll starkt nog hördes tyrannens eder och förbannelser över deras huvud, och det tycktes dem att hans järnskodda klack sattes på deras nacke var gång han stampade i golvet och tvang dem att böja sig allt djupare i dov underkastelse.

Så som detta tortyrtrum, låg hela landet under ett styrande fåtals välde, och med folkets egna söner förtrycktes folket...

På bädden invid den lilla Stefans vagger hade man lagt hans moder. I en natt levde hon, dämpande sin klagan för att icke den lille skulle bära minnet därav i sin själ, då hans liv skulle bli alltför tungt. Men när solen kastade en gyllene pil på den blodfläckade bädden, där hon låg utsträckt, sargad och vanständig, bedjande om döden, hade barnet vaknat och skrikit av hunger. En grannkvinna, själv moder, hade delat sitt bröst åt Stefan den föregående kvällen, och hon ville även nu tysta den lille vid sitt sköte, men Stefans moder tecknade att barnet skulle räckas henne. Och med sammanbitna tänder bjöd hon sin gosse bröstet. Den lille omfattade det girigt, van att där finna sin hunger stillad, men nu fick han för första gången ingen varm, livgivande mjölk.

Det kom endast blod.

När solen nått till de vita molnens kant och rummet sänktes i skugga, dog Stefans moder.

Men barnet växte upp. En släkting tog sig an honom, och han fick studera, hans håg förde honom längre och längre mot vetandets obrutna marker, för sina forskningsars skull genomreste han det stora landet, såg dess skönhet och dess rika hjälpkällor, men allt var lagt i bojor genom tyranniet och okunnigheten, folkets mod kuvat genom förföljelsen, dess arbetskraft förlamad, dess tro på det godas seger bruten!

Men en liten skara av män och kvinnor hade slutit sig samman för att avkasta förtrycket. Till dem sällade sig Stefan.

Alla besjälades de av ett minne. Stefan av minnet av sin moder.

När han såg en nejd där fordom skogen stått hög och kraftfull, nu svart av brand, när han såg byar lagda öde, gårdar brända, åkrarna igenvuxna, då tänkte han på henne som en gång levat stolt och lycklig med sitt barn i famnen. Så ock när han färdades vägnarna, där lantmännen förr forslat den bördiga jordens alster, medan de i vän-

skap och sämja rökte sina pipor, prattande om arbetet och om dansen, om hustruns glada skratt och om barnens klara ögon och muntra lekar och om framtiden, som tycktes dem trygg och ljus i det rika landet, vilket älskades av solen och stjärnorna. Nu lågo vägnarna tomma milslängt, och hördes ljudet av hästhovar, var det säkrast att kasta sig in i snären, tills den väpnade kavalkaden passerat. Med vinden kom ej längre blommornas doft, men kvävande rök, floderna, som genombrutit dammverken, fyllde mångenstädes dalarna med stinkande kärr, alstrande febrar, människorna hungrade, och hela det stora landet led...

För Stefan var det som om han hört sin moder dämpat klaga, ty landet var hans moder, som under kampen med dödskvälens bjöd sitt barn di. Det kom inyen mjölk, men blod.

De femhundredes tåg.

Solen lyste och sken på de gulröda tegeltaken i den lilla staden, stänkte litet glans över den grumliga, grunda ån, där småpojkar sutto och metade från stenarna på strand, kastade en smula ljus in i aldungarna, som stodo täta som häckar på andra sidan vattendraget.

Värklum och silande, som alltid sol i maj, försökte den också att tränga in genom fönstren, där den kunde, såsom i ett och annat frontespisfönster till något av de gamla korsvirkeshusen, där dessa fönster nådde ovan skugggränden. Men skugggränden låg högt, ty gatorna i den lilla staden voro smala och därför skymde, alltid husraderna bort solen för människorna. Så att gatorna lågo nästan alltid i skugga, tung och dyster. Ty solen kom aldrig i zenit, då den ju skulle för en stund kunna driva bort skuggan. För den skull hade man heller aldrig sett något glimma och spela i sol från gatan. Ville man se något som lekte i solljus, så fick man antingen gå utom staden eller ner till torget, där inga husrader skymde undan solen.

Här vid torget bodde borgmästarens.

Det var första maj, det var söndag och klockan var tre. Borgmästaren och hans familj hade just rest sig från bordet, där man dagen till ära druckit rhenskt.

Borgmästaren stod i tankar lutad mot fönsterposten. Han tänkte på att han borde yttra några ord till sina barn i dag. Det kändes så högtidligt inom honom. Så talade han.

— Första maj — borgmästaren gick till djupet av sina historiska kunskaper — är en gammal ursvensk högtidsdag, nedärvd till oss från goter och germaner. Av alla våra fäder har den dagen hållits helig. Fordom dags kallades festen på denna dag midvintersfesten, därför att den inföll mitt emellan vintern och sommarn.

Här rodnade borgmästarinnan, som varit guvernant och kunde sin historia bättre, lätt.

Borgmästaren fortsatte, i det han lade en faderlig arm kring sin äldsta dotters liv, där hon stod vitklädd och fjortonårig med en bukett nyblå vårviolier vid bröstet.

— Glöm inte att ära denna dag, mina barn, som en av de goda gamla sedernas dag. I våra tider ha dåligt folk gjort denna dag till sin för att då protestera mot all urgammal sed och hävd och mot alla lagvunna rättigheter. Socialister kallas de och äro det slags människor, som vilja äta utan att arbeta, som vilja avskaffa våra lagar och avsätta kungen. Stackars trasvargar äro de, utan heder och ära.

— Och de hata Jesus, tillade borgmästarinnan, som tillhörde styrelsen för stadens kristliga förening för unga kvinnor.

Borgmästaren fortsatte:

— Snart skola de draga här förbi gatan fram, i en stor hop, med en socialistflagga framför sig, som ser blodig och hemsk ut. Det är symbolen — symbol betyder liknelse, uttydde borgmästarinnan för barnen — av eld och brand och mord, av allt det förfärliga som skulle komma över oss, om dessa människor finge makten.

Hit hann borgmästaren i sitt tal, när ett trumspel hördes genom det för solen öppnade fönstret.

Alla barnen sprungo dit.

Den gamla ärovärdiga gatan fram, mellan de rutiga korsvirkeshusen, kom de femhundredes tåg. Först hörde man från borgmästarens fönster blott musiken. Så stucko fanorna upp en och en i en lång rad ovan hustaken, tolv stycken, spelande i solen. Det veckade sidenet, glödande rött, glänste i luften. Vinden slog om de stora dukarna, så att de böljade i stora, sakta vågor. Knaparna på fanstängerna lyste som guldkulor.

Det var ett mäktigt skådespel för alla, mäktigast för dem som stodo i den djupa skuggan på gatan och sågo solen spela i dukarna. De hade aldrig sett solen skina på något, som kom gatan fram, förr än nu.

Borgmästarens sågo de femhundredes leder tåga fram på det soliga torget framför dem. Med trummandet och hornspelet blandades dån av de trampande tusen fötterna och ljudet av vindslagen i fanorna.

Han, den gamle, som nyss talat om trasvargar och dåligt folk, stod förundrad och såg lederna tåga fram, de femhundredes. Det var inte det slags folk han tänkt sig. Han såg att det var ett nytt släkte, som kom tågande, nästan en ny ras, tyckte han.

Barnen tittade förtjusta på tåget, som gick förbi.

Främst kommo gråstenschuggarna, som arbetade i klippbergen utanför den lilla staden. Liksom alla de följande hade de hela, vackra kläder och sågo vänliga och hyggliga ut. Några, de äldste, hade krokiga ryggar av ett helt livs lutande över haeka och borrh. Ett par stycken hade ett tomt hål i stället för öga, men det förstodo även barnen, att stenflisor och sprängskärvar gjort.

Efter stenarbetarna kommo hamnkarlarna i tåget. Många hade också här böjda ryggar. De hade krokmat av säckarna de burit dag efter dag från fartygen i hamnen upp till magasinen. Barnen märkte även att dessa män hade tunga ögonlock, men de visste icke, att det berödde på att hamnkarlarnas ögon mest få skåda mot marken. Icke håller förstodo de, varför benen gjorde trubbvinklar vid knäna, liksom kunde de icke bära upp kroppen.

Näst hamnkarlarna gingo i tåget arbetarna vid tändsticksfabriken. Barnen sågo att här

var det bara ungt folk i lederna. Det undrade de över, ty bland de andra hade de sett många gamla karlar. De tittade efter några med långt skägg, men sågo ingen. Om de kunnat fråga dem som gingo förbi, skulle de fått lösning på gåtan. Då skulle de fått veta att bland dem som arbeta på en tändsticksfabrik, blir ingen gammal. Giftiga gaser och ångor döda dem. Men innan de dö bli de gulbleka i hyn och röda i ögonen. Det är fosfor som fräter bort rodnaden på kinderna och förstör ögats näthinna. Detta kände icke barnen till, därför förstodo de ej heller varför många av de unga här sågo så sjuka ut.

Så följde i tåget glasbruksarbetarna med röda brännsår i ansikten och med skälvande händer efter hårda tag kring heta stänger. Sedan kommo murarna och målarna och snickarna och bagarna, led efter led i tåget. Efter dessa gingo arbeterskorna vid filfabriken. Gråblek hy hade flickorna, som de ju alltid få, vilka dagen lång stå i dammuppfyllda rum. En svag rodnad brann väl på kinderna — när barnen blevo äldre fingo de veta, att de människor alltid bära bleka rosor i hyn, vilka ej ha friska lungor. Efter fabriksflickorna tågade träarbetarna, mekanisterna och järnsvarvarna, så tobaksarbetarna och flarna, så alla de andra; femhundra arbetsbin i samhällets bikupa tågade förbi in på soltorget.

Det var en mäktig syn, ty det var spelande sol över tåget.

De femhundredes tåg!

Borgmästarns äldsta, fjortonåringen, hon i den vita vådräkten och violerna, stod vid det öppnade fönstret och såg lederna tåga fram. Hon tänkte på att det var det vackraste hon sett, detta tåg med de gyllenröda dukarna, och hon hade alldeles glömt att fadern sagt, att det var dåligt folk detta. Hon kände att det susade i huvudet och sjöng inom henne av glädje över det hon såg. Hon blev så glad, att hon fick tårar i ögonen.

Hon visste inte alls, hur det var fatt med henne själv, men hon tittade åt sidan, åt det håll där fadern och modren stodo. Hon såg att de into märkte henne. Då tog hon violbuketten som satt vid barmen, blommorna hon fått av mor, och hon kastade dem ner över den sista fanan och de sista leden. De blå blommorna rägnade sakta ner och ett par arbetare tittade undrande upp mot borgmästarhuset. Flickan ville le mot dem, men tordes inte, ty fadern såg just åt hennes håll.

Så var tåget hunnet förbi och de sista av de femhundra svängde in på soltorget.

(Ur "Mosaik" av Fr. Ström.)

Soc.-Dem. kvinnokongressens V. utskott har konstituerat sig sålunda: Ordf. fru Ruth Gustafsson, adr. Hagagatan 18, 4 tr. ö. g., vice ordf. fru Agda Östlund, kassör fru Elin Lindley, Tunnelgatan 1 B, 1 tr., sekr. fru Anna Sterky, vice sekr. frkn Amanda Horney.

Til

Deltagerne i Kvindekongressen i Stockholm

sendes en hjertelig Hilsen og Tak for al Venlighed i mod mig.

M. Camilla Nielsén.

Aaboulevard 33, Köbenhavn.

Kooperativa Syfabriken

LINNÉA

Riks-Tel. 124 11 Stora Vattugatan 5^{II}, Stockholm Allm. Tel. 223 96

tillverkar och försäljer Skjortor, Blusar, Kalsonger, Byxor, Överdragskostymer alla sorter, Damlinnen, Kalsonger, Underkjolar, Nattröjor samt allt vad därtill hörer. Emottager beställningar å Kappor, Promenaddräkter m. m.

Minneslista.

Stockholm.

Kvinnornas fackförbund. Ordf. Signe Svensson. Expedition Folkets hus, 4 tr., öppen alla dagar kl. 10 f. m.—3 e. m., 6—8 e. m. Fredagar till kl. 9 e. m. för uppbörd.

Kassörskan fröken Hilma Larsson postadr. St. Vattugatan 5, 2 tr., Koop. Syfabriken Linnéa, Stockholm.

Linnésömmerskefackföreningen. Ordf. Signe Svensson. Sammanträder 1:sta torsdagen i månaden i O-salen, Folkets hus.

Sthlns danskrädderiavdelning. Ordf. fröken Jenny Karlsson, Kungsholmsgatan 22 III, Sammanträde 3:dje måndagen varje månad, F-salen, Folkets hus.

Klädsömmerskefackföreningen. Ordf. fru Anna Johansson, Surbrunnsgatan 6. Sammanträde 2:dra onsdagen i månaden, G-salen, Folkets hus.

Rosettsömmerskefackföreningen. Ordf. frkn Mina Lindgren, Parkgatan 12. Sammanträden 2:dra tisdagen varje månad, Kvinnornas fackförbunds expedition, Folkets hus, 4 tr.

L. M. Ericssons kvinnoklubb. Ordf. fru Agda Hammarlund, Karlbergsvägen 38. Sammanträde 4:de onsdagen varje månad, G-salen, Folkets hus.

Twätt- och strykerskefackföreningen. Sammanträde 2:a måndagen i månaden, P-salen, Folkets hus.

Kassör fröken Ågren, Fleminggatan 60 B.

Stockholms Glödlampsfabriks arbetares klubb. Ordf. fru Isodora Karlsson, Skånegatan 65.

Hemarbetsföreningen n:r 1 (norr). Sekr. fru Agnes Ånstrand, Vikingagatan 3 A.

Hemarbetsföreningen n:r 2 (söder). Ordf. fru Axberg, Ragvaldsgatan 18.

Hemarbetsföreningen n:r 3 (Sundbyberg). Upplysningar lämnas av hr C. Pettersson, Kyrkogatan 3. Elvadal.

Landsorten.

Malmö danskrädderiarefackförening. Ordf. fröken Botilda Andersson, Monbijougatan 8. Sammanträde 4:de tisdagen i månaden. Sal nr 5, Folkets hus.

Helsingborgs Linnésömmerskefackförening. Ordf. fru Hilda Svensson, Järnvägsgatan 37. Sammanträde 3:dje torsdagen varje månad. E-salen, Folkets hus.

Kalmar sömmerskefackförening. Ordf. frkn Vera Nilsson, Norra Landsvägen 24.

Falu sömmerskefackförening. Ordf. hr L. G. Nordenson, Sturegatan 24. Sammanträden 2:dra tisdagen varje månad kl. 1/9 e. m., Arbetarföreningens lokal.

Landskrona sömmerskefackförening. Ordf. fru Anna Almkvist, Folkets Hus.

Eslövs sömmerskefackförening. Ordf. fru Hilda Henricksson, Almbacken n:r 1. Sammanträde 2:dra onsdagen varje månad, Lilla salen, Folkets hus.

Sundsvalls sömmerskefackförening. Ordf. fru Hanna Boström, Sidsjövägen 9.

Göteborgs kappsömmerskefackförening. Ordf. frkn Inez Pettersson, Vegagatan 40.

Eskilstuna Kappsömmerskefackförening. Ordf. frkn Thyra Adolfsson, Smedsvreten 2. Sammanträden 2:dra måndagen varje månad, rum I, Folkets hus.

Uppsala stick- och sömmerskefackförening. Ordf. frkn Hilda Örn, Kungsängsgatan 24. Sammanträde 2:dra tisdagen varje månad, Folkets hus.

Västerås sömmerskefackförening. Ordf. frkn Signe Anderstedt. Sammanträde 2:dra och 4:de måndagen varje månad, Folkets hus, Blåsbo-gatan 3.

Landskrona tvätt- och strykerskefackförening. Kassör fru Ida Malmgren, Handtverkareg. 2.

Södertelje sömmerskefackförening. Ordf. frkn Gärda Westholm, Mälargatan 10.

Trollhättans sömmerskefackförening. Sekr. fröken Annå Börd, Ormen 9.

Göteborgs linnésömmerskefackförening. Ordf. fröken Signe Karlsson, Gråbergsgat. 28.

Västerås tvätt- och strykerskefackförening. Ordf. fröken Johansson.

Örebro sömmerskefackförening. Ordf. fru Elisabeth Karlsson, Slottsgatan 28.

Helsingborgs Kvinnoklubb. Ordf. frkn Gerda Pettersson. Kassör fru Christin Johansson. Sammanträde 1:sta och 3:dje måndagen varje månad, Folkets hus F-sal.

Sjukkassans ordf. fru Christin Johansson, Karl Kroksgatan 50. Kassör fru Ida Olsson, Karlsö n:r 38.